

Пётра Мурзёнак: МІГРАЦЫЯ БЕЛАРУСАЎ У КАНАДУ Ў ПАРАЎНАНЬНІ З КРАІНАМІ-СУСЕДЗЯМІ

У артыкуле паказана дынаміка зьменаў колькасьці беларусаў у Канадзе ў 1981-2011 г.г. у параўнаньні з выхадцамі з краін-суседзяў - Латвіі, Літвы, Эстоніі, Польшчы, Украіны і Расіі. Пры падрыхтоўцы матэрыялаў выкарыстаны зьвесткі [перапісаў насельніцтва Канады](#) (1981, 1986, 1991, 1996, 2001, 2006, і 2011 г.г.).

Напачатку прыводзім зьвесткі аб зьменах колькасьці мігрантаў у Канадзе за перыяд пасьля распаду Савецкага Саюза, з 1991 па 2011 г.г. (Табліца 1). Найбольш інтэнсіўным быў адносна прырост беларусаў (+12,735 чалавек; прырост у 5.5 разоў) і расіян (+391,670 чалавек; 3.5 разы), і менш інтэнсіўным – літоўцаў (+16,620 або +51%), палякаў (+269,985, +36%), латышоў (+6,910 або +34%), украінцаў (+196,870 або +19%) і эстонцаў (+1,930 чалавек або +9%). Прырост насельніцтва Канады склаў за гэты час 6,397,800 (+22.9%).

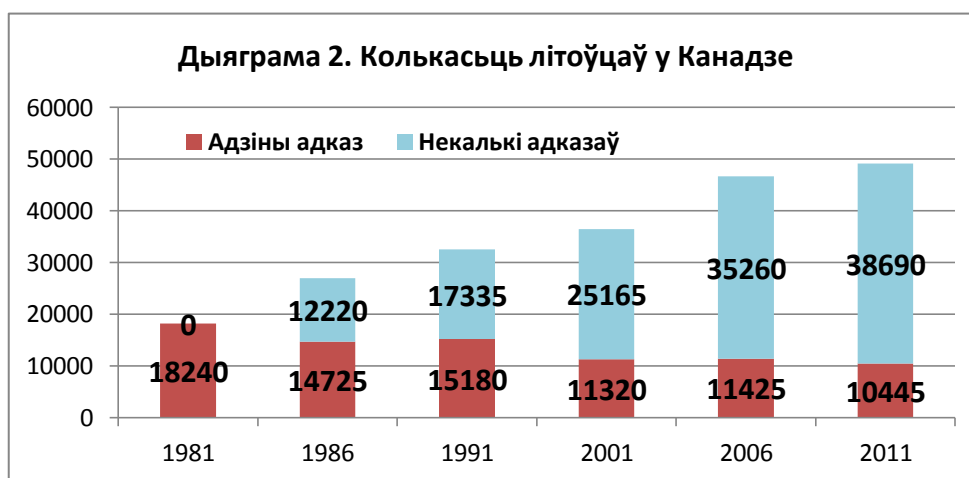
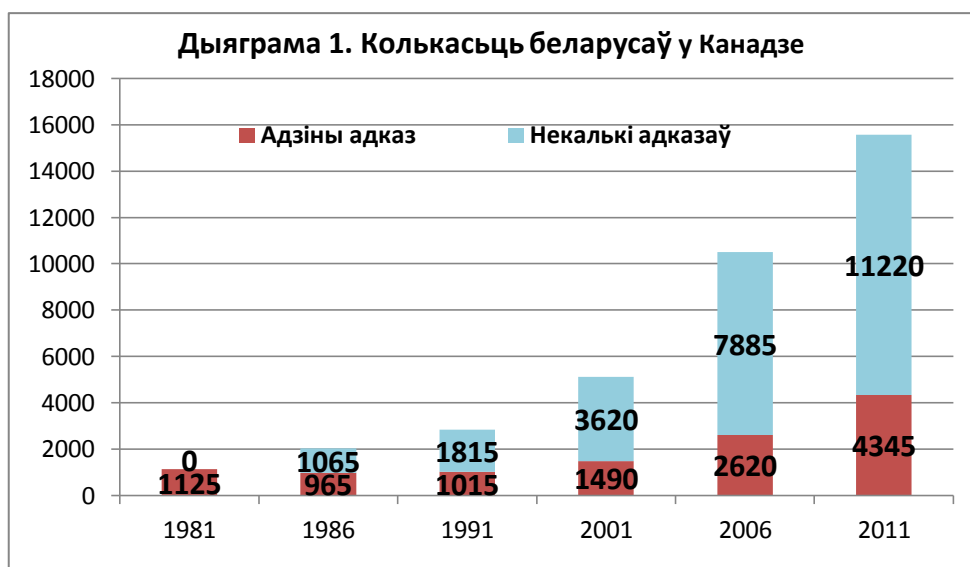
Параўноўваючы прырост колькасьці мігрантаў у Канадзе адносна колькасьці насельніцтва краіны-паходжаньня за 20 год, відавочна, што сярод краін-суседзяў беларусы найменей актыўныя ў міграцыйным плане, 134 чалавекі на 100,000 насельніцтва Беларусі. Найбольш актыўнымі былі палякі, 705 чалавек на 100,000 насельніцтва Польшчы (Табліца 1). Аднак, трэба ўлічваць, што павелічэньне колькасьці беларусаў магло ісьці і за кошт натуральнага прыроста, таму гэтыя разьлікі не ў поўнай меры адлюстроўваюць толькі сам міграцыйны працэс. Такім чынам, можна канстатаваць, што беларусы ў параўнаньні са сваімі суседзямі найбольш кансерватыўныя ў імкненьні міграваць за межы краіны. Чым гэта можа быць абумоўлена? Любоўю да сваёй зямлі, патрыятызмам, сацыяльнымі фактарамі, неінфармаванасьцю? Адназначнага адказу на гэта пытаньне няма, але калі казаць пра будаўніцтва нацыянальнай дзяржавы, то безумоўна, што гэта пазітыўная з'ява. Можна меркаваць, што пры адпаведных у краіне умовах эміграцыя беларусаў магла бы быць яшчэ меншай.

Табліца 1. Адносная колькасць мігрантаў з Беларусі і краін-суседзяў

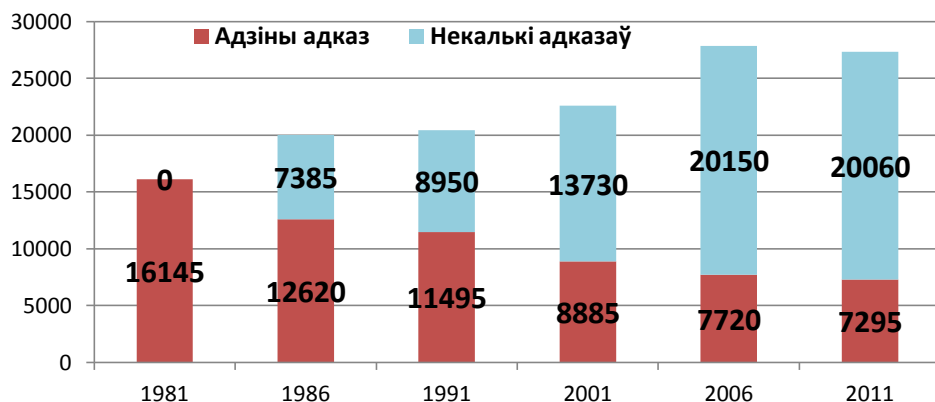
Краіна	Колькасць мігрантаў у Канадзе			Насельніцтва краіны паходжання млн	Колькасць эмігрантаў на 100.000 насельніцтва краіны паходжання
	1991	2011	Прырост за 20 год		
Беларусь	2,830	15,565	12,735 (+550%)	9.5 (2009)	134
Латвія	20,445	27,355	6,910 (+34%)	2.1 (2011)	329
Літва	32,515	49,135	16,620 (+51%)	3.0 (2011)	554
Польшча	740,715	1,010,700	269,985 (+36%)	38.3 (2012)	705
Расія	158,850	550,520	391,670 (+350%)	143 (2011)	274
Украіна	1,054,295	1,251,165	196,870 (+19%)	45.6 (2012)	432
Эстонія	21,255	23,185	1,930 (+9%)	1.3 (2011)	148

На Дыяграмах 1-7 паказана дынаміка змянаў колькасці беларусаў і прадстаўнікоў краін-суседзяў у Канадзе ў 1981-2011 г.г.; кожны слупок уключае людзей, якія давалі адзіны адказ на пытанне аб этнічнай прыналежнасці, напрыклад, беларус, ці некалькі адказаў, напрыклад, беларус і літовец (заўвага, у 1981 г. было толькі адно

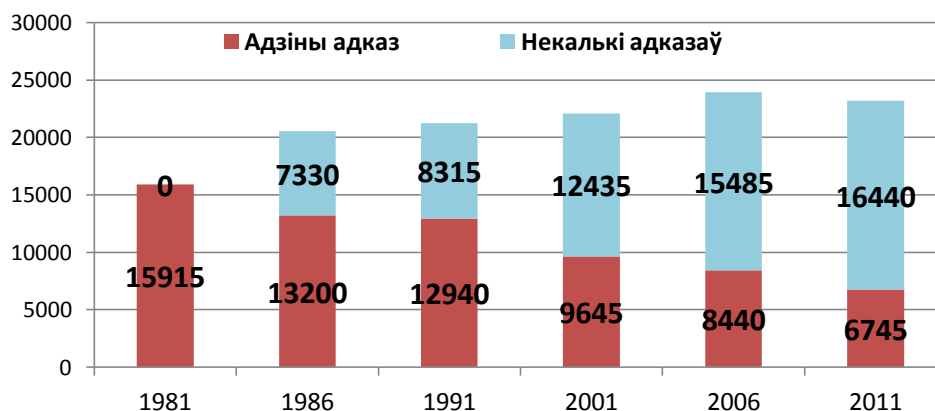
пытаньне аб этнічнай прыналежнасьці). З дыяграм бачна, што характар і якасны склад мігрантаў быў розным. Прырост беларусаў і расіян ішоў як за кошт людзей, якія давалі адзіны адказ аб сваёй этнічнай прыналежнасьці (беларус, рускі), так і за кошт людзей, якія на пытаньне аб этнічнай прыналежнасьці давалі некалькі адказаў (Дыяграмы 1, 5). У той жа час, доля мігрантаў эстонцаў, латышоў, літоўцаў, і украінцаў з адным адказам значна паменшылася за гэты перыяд, што пры адносна невялікім абсалютным прыросьце можа сьведчыць аб зьмяншэньні долі старой эміграцыі і аб асіміляцыі з насельніцтвам Канады (Дыяграмы 2-4, 7). Трэба адзначыць таксама значны прырост колькасьці палякаў, які назіраўся паміж 1986 і 1991 г.г. (Дыяграма 6).

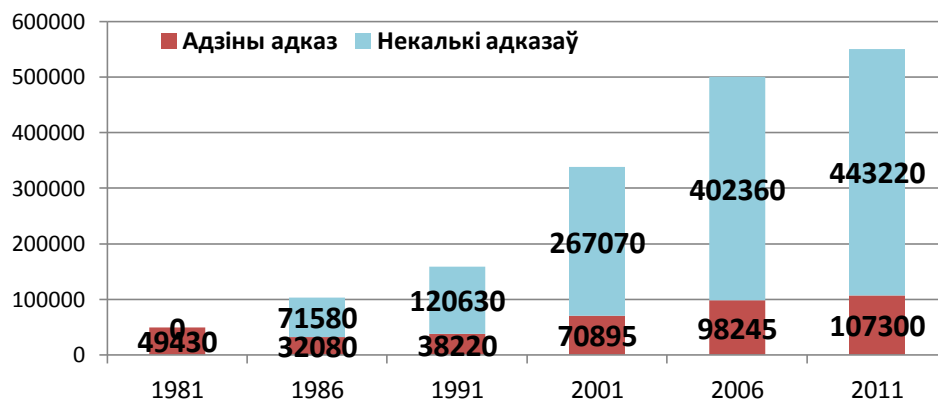
Дыяграма 3. Колькасць латышоў у Канадзе

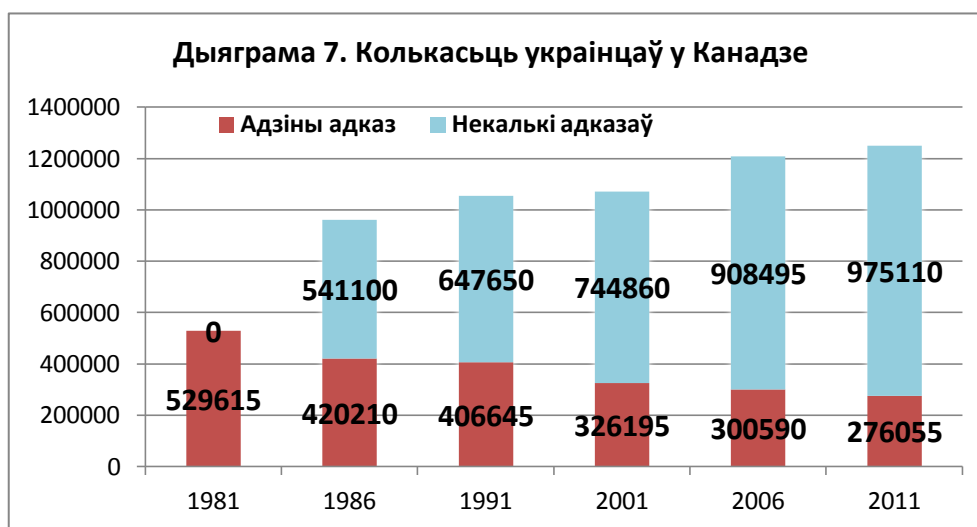
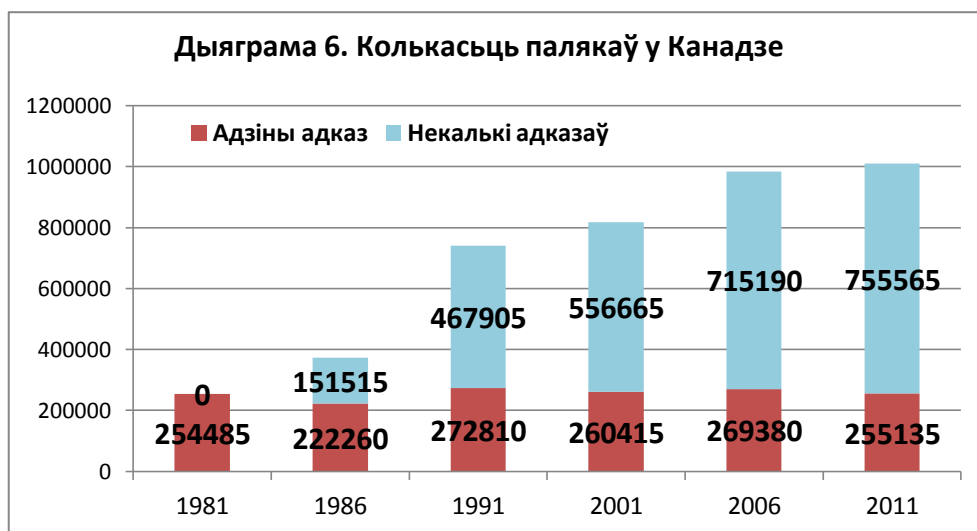

Дыяграма 4. Колькасць эстонцаў у Канадзе

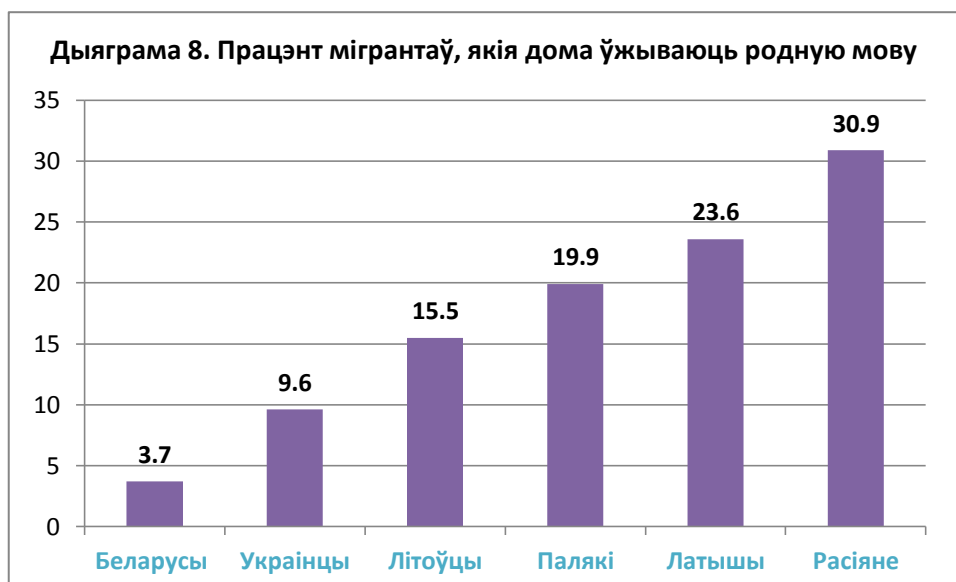

Дыяграма 5. Колькасць расіян у Канадзе

На пытаньне, якой мовай вы карыстаецеся дома (Канада, Перапіс 2011), толькі 3.7% беларусаў далі станоўчы адказ (Дыяграма 8). Гэтыя лічбы адпавядаюць стану ўжываньня роднай мовы ў Беларусі ([Карней, 2013](#); [Мурзёнак, 2013](#)). Толькі крыху лепш была справа з матчынай мовай у украінцаў (9.6%); найбольшы працэнт адзначаны для людзей, якія карысталіся дома рускай мовай (30.9%). Трэба адзначыць, што прадстаўленыя лічбы адлюстроўваюць перш за ўсё становішча ў Канадзе, а не на радзіме; многія эмігранты прымаюць правілы жыцця краіны-пражывання, Канады, асімілюючыся і нават адмаўляючыся ад сваіх вытокаў.

Беларусы ў значнай большасці, 95%, пражываюць у 4-х правінцыях Канады (2011): Антарыё (8,785; 56%), Брытанская Колумбія (2,135), Альберта (1,965), і Квебек (1,895) (Табліца 2). 40% беларусаў пражывае ў Таронта (Табліца 3). У Табліцах 2 і 3 уключаны звесткі для мігрантаў з іншых краін Усходняй Еўропы.

Табліца 2. Колькасць мігрантаў з Усходняй Еўропы ў некаторых правінцыях Канады па перапісу 2011 г.

	Ontario	Alberta	BC	Quebec
Eastern European origins	1,219,960	638,385	515,665	206,360
Bulgarian	15,500	2,300	3,195	8,520
Беларусы	8,785	1,965	2,135	1,895

Czech	39,800	18,910	19,570	5,675
Czechoslovakian, n.o.s.	14,380	9,470	7,860	1,960
Estonian	14,770	2,860	3,855	755
Hungarian	148,960	52,025	51,025	22,955
Latvian	16,320	2,985	4,115	1,730
Lithuanian	29,315	5,310	5,735	5,155
Moldovan	2,645	690	735	3,775
Polish	475,565	174,380	133,505	65,445
Romanian	85,115	29,425	28,330	41,605
Russian	186,940	99,780	120,835	45,115
Slovak	38,240	10,085	9,950	4,115
Ukrainian	342,005	345,410	203,585	32,265

**Табліца 3. Колькасць мігрантаў з Усходняй Еўропы
ў некаторых гарадах Канады па перапісу 2011 г.**

	Toronto	Edmonton	Vancouver	Calgary	Winnipeg	Montreal	Ottawa- Gatineau
Eastern European origins	541,280	236,300	230,615	183,545	176,295	175,545	83,670
Bulgarian	10,560	815	2,305	1,105	165	7,510	1,670

Беларусы	6,215	700	1,420	980	405	1,645	995
Czech	15,220	5,320	9,790	6,755	2,915	4,585	4,130
Czechoslovakian, n.o.s.	4,570	2,620	2,760	2,405	1,595	1,485	875
Estonian	7,880	840	2,095	985	285	625	760
Hungarian	56,045	13,160	23,455	19,990	6,635	19,440	8,135
Latvian	8,690	1,005	1,980	1,020	725	1,485	1,115
Lithuanian	15,590	1,900	2,980	2,035	1,140	4,425	1,950
Moldovan	2,100	105	540	450	70	3,685	200
Polish	214,460	68,850	63,645	50,905	58,440	53,490	31,920
Romanian	41,165	9,460	15,555	10,645	3,715	38,080	6,270
Russian	118,090	26,055	51,510	34,245	25,420	40,765	13,645
Slovak	13,840	2,670	6,155	3,940	1,295	3,230	2,525
Ukrainian	130,355	148,160	84,640	81,660	115,230	26,695	23,885

Заклучэньне

1. Колькасьць беларусаў у Канадзе ў 2011 г. ў параўнаньні з 1991 г. вырасла у 5.5 разоў, з 2,830 да 15,565 чалавек.

2. У 2011 г. 95% беларусаў пражывала у 4-х правінцыях Канады: Антарыё (8,785; 56%), Брытанская Калумбія (2,135), Альберта (1,965), і Квебек (1,895). 40% беларусаў пражывала ў Таронта (6,215).
3. Адносны прырост колькасці людзей з Беларусі ў Канадзе за перыяд з 1991 па 2011 г.г., у параўнанні з суседзямі, найменшы (134 чалавекі на 100.000 жыхароў Беларусі; Эстонія – 148, Расія – 274, Латвія – 329, Украіна – 432, Літва – 554, Польшча – 705). Базуючыся на звестках па Канадзе, можна меркаваць, што беларусы даволі кансерватыўныя ў сваіх міграцыйных імкненнях.
4. Доля беларусаў у Канадзе, якія ўжываюць родную мову дома, невялікая (3.9%) і адлюстроўвае сітуацыю з Мовай на Радзіме (для параўнання: украінцы – 9.6%, літоўцы – 15.5%, палякі – 19.9%, латышы – 23.6%, рускія – 30.9%).

Спасылкі

1. [2011 National Household Survey: Data tables. Ethnic Origin](#) (264), Single and Multiple Ethnic Origin Responses (3), Generation Status (4), Age Groups (10) and Sex (3) for the Population in Private Households of Canada, Provinces, Territories, Census Metropolitan Areas and Census Agglomerations, 2011 National Household Survey.
2. [Карней Ігар, 2013](#) Паводле А. Тараса 98% насельніцтва Беларусі чытае і думае на расейскай мове. Радзе”Свабода”, 21 верасня 2013 г.
3. [Мурзёнак Пётра, 2013](#) Шляхі да нацыянальнай дзяржавы. III. Моўнае пытаньне. “САКАВІК”, №1, сакавік, 2013, с. 23-28.